

O DELU ARHIVSKEGA DRUŠTVA IN ARHIVOV SLOVENIJE ACTIVITIES OF THE ARCHIVAL SOCIETY AND ARCHIVES OF SLOVENIA

Poročilo o delu medarhivskih delovnih skupin (MDS) v letu 2023

Uredil koordinator MDS dr. Matevž Košir

1. Pravne podlage za delovanje medarhivskih delovnih skupin

Osnova za delovanje medarhivskih delovnih skupin (dalje MDS) je Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (*Uradni list RS*, št. 30/2006, 24/2014 – odl. US in 51/2014), ki v sedmem odstavku 54. člena določa, da za obravnavo strokovnih vprašanj na posameznih področjih arhivskega strokovnega dela minister, pristojen za arhive, ustanovi medarhivske delovne skupine za posamezna področja arhivske dejavnosti. Podrobnejše delovanje medarhivskih delovnih skupin določa Pravilnik o delu medarhivskih delovnih skupin (*Uradni list RS*, št. 66/2016). Na podlagi prvega odstavka 4. in 5. člena navedenega pravilnika je minister, pristojen za kulturo, 20. februarja 2017 izdal Sklep o ustanovitvi medarhivskih delovnih skupin, imenovanju članov medarhivskih delovnih skupin in imenovanju koordinatorja medarhivskih delovnih skupin. Za obravnavo strokovnih vprašanj na posameznih področjih arhivskega dela so bile ustanovljene medarhivske delovne skupine za področja: uprave, pravosodja, zdravstva in socialnega varstva, kulture in znanosti, vzgoje in izobraževanja, gospodarstva ter skupina za arhivsko strokovno izrazje. Leta 2021 je v skladu s sklepom ministra za kulturo v juniju začela delo še Medarhivska delovna skupina za področje informacijske tehnologije. V skupinah so večinoma zastopani vsi slovenski javni arhivi (z izjemo MDS za strokovno izrazje). Skupine se kažejo kot uspešen prostor sodelovanja na številnih področjih, še posebno pri pripravi enotnih skupnih pisnih strokovnih navodil, organizaciji izobraževanj ter izmenjavi strokovnih mnenj, delovnih praks in opozarjanju na aktualno problematiko arhivskega dela.

2. Skupni sestanek vodij medarhivskih delovnih skupin

Kot običajno je bil letni sestanek koordinacije delovnih skupin v skladu s Pravilnikom o delu MDS (6. čl.), v decembru (6. december 2023) v Ljubljani v prostorih Arhiva Republike Slovenije, ki so se ga poleg koordinatorja (dr. Matevž Košir) udeležili vsi vodje MDS: mag. Hedvika Zdovc iz Zgodovinskega arhiva Celje (vodja Medarhivske delovne skupine za področje uprave), mag. Aida Škoro Babić iz Arhiva Republike Slovenije (vodja Medarhivske delovne skupine za področje pravosodja), mag. Marija Čipić Rehar iz Zgodovinskega arhiva Ljubljana (vodja Medarhivske delovne skupine za področje zdravstva in socialnega varstva), mag. Hana Habjan iz Zgodovinskega arhiva Ljubljana (vodja Medarhivske delovne skupine za vzgojo in izobraževanje), Nataša Majerič Kekec iz Zgodovinskega arhiva Ptuj (vodja Medarhivske delovne skupine za področje kulture in znanosti), Jože Kranjec iz Zgodovinskega arhiva Celje (vodja Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo), dr. Zdenka Semlič Rajh iz Zgodovinskega arhiva Ljubljana (vodja Medarhivske delovne skupine za arhivsko strokovno izrazje) in Ivančica Sabadin iz Pokrajinske-

ga arhiva Koper (vodja Medarhivske delovne skupine za področje informatike). Vodje MDS so obravnavali opravljeno delo.

Vsekakor MDS, ki združujejo arhiviste, ki opravljajo sorodne naloge, pomeni tudi racionalizacijo dela ter boljše in enotnejše pristope pri reševanju arhivskih izzivov.

3. Glavne teme in izzivi pri delu medarhivskih delovnih skupin v letu 2023

MDS za **upravo** je bila osredotočena predvsem na prevzemanje gradiva Geodetske uprave Republike Slovenije (GURS). Skupina se je sestala trikrat in pripravila smernice za prevzem – skupina za pripravo smernic je bila nekoliko razširjena s člani iz Arhiva Republike Slovenije in GURS-a ter je pripravljala novelirano pisno strokovno navodilo (PSN), osnutek klasifikacijskega načrta (KN), obravnavala je gradivo predhodnikov GURS-a. Delo se bo nadaljevalo tudi v letu 2024. Skupina se je ukvarjala tudi z »izzivi s terena«, kot na primer z razlago klasifikacijskega znaka 351, dodatnim navodilom za odbiranje klasifikacijskega znaka 371 upravnih enot itd.

MDS za **pravosodje** je imela številne dopisne sestanke, predvsem v zvezi z oblikovanjem enotnih PSN (oziroma dodatnih PSN) za okrožna, okrajna sodišča, sodnike za prekrške, notarje, vprašanji, povezanimi s centralizacijo sodišč, s pomočjo pri pripravi KN, posebno z roki hrambe, in tudi s »težavami na terenu«. Posebni izzivi za MDS so bile teme kot hibridno gradivo, centralizirane evidence, centralizirani vpisniki, postopki izdaje PSN. Načrtujejo, da se bodo posvetili tudi delovnim in socialnim sodiščem. Tudi sicer izzivov MDS ne manjka, kot so: obrazci za popisovanje, prenos iz ISUD-ja, elektronsko gradivo, vprašanja o pristojnosti, gradivo sodnega sveta na raznih sodiščih ipd., dostop do IUS-IN-FO, prevzemanje evidenc in gradiva, vrhovno sodišče dela NP za vsa sodišča, ali bodo vzorčna NP ali ena za vse, vprašanje škatel, ki še vedno niso v seznamu, ipd. Poseben izziv so strokovna vprašanja pravno-formalne pristojnosti in organiziranosti slovenskih javnih arhivov, ki bodo sčasoma vse bolj pereča ter bo o njih potreben resen razmislek z vidika racionalnega in optimalnega operativnega delovanja slovenske javne arhivske službe.

Izzivi centralizacije so tisti, s katerimi se ukvarjata tako MDS za **upravo** kot MDS za **pravosodje**, saj tudi npr. gradivo GURS-a ni več fizično ločeno, govorimo lahko le o dostopih. Vse aktualnejša sta vprašanje hibridnega gradiva in prevzemanje tega gradiva, ki naj bi bilo prevzeto skupaj in v celoti – Kdo bo to prevzel? Do leta 2022 problematike na GURS-u še ni, ker imajo vse digitalizirano, vendar se bo izziv pojavil v prihodnje.

Delo MDS za **zdravstvo in socialno varstvo** je zaznamoval odhod vodje Marije Grabnar (Arhiv Republike Slovenije) v pokoj. MDS se je sestala trikrat. Na sestankih so obravnavali naslednje teme: navodila za vzorčenja pri odbiranju ambulantnih kartonov, predlog navodila bo po uskladitvi poslan bolnišnicam; problematika centrov za socialno delo in občutljivega gradiva, povezanega s posvojitvami; skupno izobraževanje, ki ga načrtujejo v letu 2024. Sicer tudi tej skupini ni zmanjkalo drugih tem za obravnavo, kot so: porodni zapisniki in ukradeni otroci, vprašanja dostopa do gradiva; vprašanja koncesionarjev v zdravstvu in njihovega gradiva; kaj in koliko se izpelje s sklepi v Registru ustvarjalcev arhivskega gradiva – RegUst le za večje koncesionarje (sanatoriji, domovi starejših občanov ipd.), gradivo koncesionarjev po koncu koncesij, se kartoni vrnejo v zdravstvene domove, gradivo zasebnikov naj bi prevzela zdravniška zbornica itd.

Koncesije in gradivo koncesionarjev so bili tudi ena od tem MDS za **gospodarstvo** zaradi številnih podjetij, ki so koncesionarji, tudi tujih podjetij, ki imajo v Republiki Sloveniji koncesijo. MDS za gospodarstvo meni, da bi bilo tre-

ba popraviti zakonske podlage oziroma je pri tem pomembna vloga tistih, ki sodelujejo v postopkih podeljevanja koncesij.

Vodja Medarhivske delovne skupine za **gospodarstvo** je na seji vodij MDS dne 6. decembra 2023 predstavil tudi sklep skupine o vrednotenju dokumentarnega gradiva koncesionarjev. Drugi vodje MDS so ob tem menili, da se ta predlog lahko razširi tudi na druga področja (**socialno varstvo, šolstvo** idr.) in bi lahko veljal na splošno za vse koncesionarje, ki jim bo izdan sklep o vpisu v RegUst in se bo njihovo dokumentarno gradivo vrednotilo. Koordinacija vodij MDS se je strinjala s podanim predlogom in odločila, da se posreduje za prihodnjo sejo direktorjev slovenskih javnih arhivov (20. decembra 2023).

Vodenje MDS za **kulturo** je prevzela Nataša Majerič Kekec, medtem ko je poročilo pripravil še Bojan Himmelmreich. V MDS so se posvetili pripravi tematske številke publikacije *Arhivi*. Problematika Slovenskega gledališkega inštituta – SLOGI se je rešila, pomembno je, da bo dogovorjeno držalo tudi v praksi, saj je bilo dogovorjeno, kaj bo kdo prevzemal. Aktualna problematika, ki so jo obravnavali, sega od digitaliziranja arhivskega gradiva pri ustvarjalcih, problematike gradiva na različnih video in računalniških nosilcih, do problematike prostora na strežnikih, ali naj bi vse to šlo v e-arhiv, trenutno se to hrani na zunanjih diskih, do vprašanj poenotenja rokov hrambe za naprej in vprašanje izpitov delavcev, ki delajo z dokumentarnim gradivom Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti – sklep komisije je namreč bil, da se jim ugoti, da lahko opravljajo izpit kjer koli.

Zamenjal se je tudi vodja MDS za **izobraževanje**. MDS sodeluje z Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje Republike Slovenije glede predloga enotnega KN v delovni skupini na ministrstvu. Čaka se na čistopis. Začeli so razpravo glede gradiva, katero bi bilo arhivsko in katero trajno, zmanjšali bi nabor AG, saj določeno arhivsko gradivo izgubi pravno veljavo in nima posebne kulturne veljave. Tudi o neustreznosti in neusklajenosti pravilnikov Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in inovacije Republike Slovenije z arhivsko zakonodajo je skupina pripravila predlog, prav tako predlog za spremembo zakona o osnovni šoli. Arhivska in šolska zakonodaja nista usklajeni, čeprav arhivska prevlada. Skupina je obravnavala tudi PSN za zasebne višje šole itd.

Tudi sestava MDS za **gospodarstvo** se je prenovila. Skupina je imela dve seji in več korespondenčnih. Obravnavali so vprašanja sklepov, vpisov v RegUst za posamezne gospodarske organizacije, izmenjavo izkušenj, izzivov; vprašanje vrednotenja gradiva območnih obrtnih zbornic itd. Pri izvajalcih javne službe, komunalne dejavnosti, se kaže potreba po vrednotenju izvajalcev, da se večina gradiva prevzema pri podeljevalcih koncesij ipd. Dogovorjeno je bilo, da pri ustvarjalcih, ki imajo enote na področju več regionalnih arhivov, ostane gradivo tam, kjer je sedež pisarniškega poslovanja. Poseben izziv so proizvajalci električne energije, ki niso obravnavani kot ustvarjalci arhivskega gradiva. Kaže se tudi potreba po spremembi opredelitve javno-pravne osebe za gospodarske zbornice itd. MDS je obravnavala tudi vprašanja vrednotenja gradiva koncesionarjev (npr. NOMAGO), ali se gradivo vrednoti širše ali ožje ipd. Na splošno je potreben smiseln in enoten pristop do koncesionarjev. MDS je obravnavala še vrednotenje gradiva slovenskih železnic, sodelovanje in druga strokovna vprašanja ipd.

MDS za **informatiko** je imela redne sestanke mesečno, in sicer deset sestankov. Redne teme so bile scopeArchiv, eRepozitorij, varnostne kopije ipd. Izziv ni le arhivsko e-gradivo, ampak tudi e-gradivo arhivov in njegova hramba. Izvedena sta bila varnostni pregled sistema e-ARH.si in delavnica za informatike. Delo MDS se prepleta s siceršnjim delom informatikov in drugih delovnih skupin, povezanih s tem. Teme so bile še: šolanje vseh v SJAS, izobraževanja za informatike, pomoč pri prevzemu digitalnega gradiva, ki nastaja pri projektu »Evropska prestolnica kulture 2025 Nova Gorica – Gorica«, delavnica o prenosu gradiva v eRepozitorij, testiranja, problematika hrambe gradiva na zastarelih medijih ipd.

MDS za **strokovno izrazje** – po mnenju vodje sestava skupine ni optimalna, saj so teme posebne in v skupini so tudi uslužbenci, ki niso jezikoslovci. Kljub nekaterim sklepom skupine (digitizacija : digitalizacija) to ni vedno sprejeto, čeprav se je MDS posvetovala z inštituti in jezikoslovci. Pričakuje se, da se mnenje skupine upošteva. Druga tema MDS je bilo vprašanje vključitve poklica arhivist v klasifikacijo poklicev. Rešujeta se klasifikacija poklicev in njihov opis, in sicer za arhivista in arhivarja, saj je klasifikacija pomanjkljiva. Že sestanek AARS glede klasifikacije je pokazal, da je zadeva vezana na širši okvir in povezana s klasifikacijo ter se spreminja le vsakih nekaj let ipd. Ena izmed starih nalog MDS je terminološki slovar. V letu 2023 so na MDS obravnavali vmesnik za ScopeArchiv, ki je bil poslan v Švico, kjer je ožja skupina pripravila prevod vmesnika. Zdaj čakajo testno različico. Prevajali so le del, ki je bil prenovljen – to je bil že četrti prevod, medtem ko se starejših stvari niso prevajali.

4. Predlogi MDS za sejo direktorjev slovenskih javnih arhivov

Vodje MDS so pripravili predlog nekaterih vprašanj in sklepov za sejo direktorjev slovenskih javnih arhivov (20. decembra 2023) z naslednjimi temami:

- hranjenje gradiva na zastarelih medijih (MDS za informatiko);
- vrednotenje dokumentarnega gradiva koncesionarjev (MDS za gospodarstvo);
- več pobud s področja dela MDS za pravosodje (MDS za pravosodje);
- pobudo MDS za vzgojo in izobraževanje bodo podrobneje obravnavali na prihodnji seji.

Direktorji slovenskih javnih arhivov naj bi soglašali s prvim predlogom (a.), da arhivi popišejo vse vrste medijev, na katerih hranijo gradivo in ne ustrezajo arhivskim predpisom. Po izdelavi popisa je treba gradivo prepisati na dovoljene medije.

Za prihodnjo sejo direktorjev slovenskih javnih arhivov ostaja za obravnavo še pobuda MDS za izobraževanje in vzgojo, in sicer glede neskladja predpisov.

Vse pobude, ki jih podajo MDS na svet direktorjev, so dobrodošle, vendar je zaželeno, da jih najprej obravnavajo vodje MDS na skupnem sestanku in do njih zavzamejo stališče.

5. Sestava medarhivskih delovnih skupin po sklepu ministrice za kulturo z dne 4. aprila 2023

Vodje MDS so označeni **krepko**.

1. V Medarhivsko delovno skupino za upravo se imenujejo: Suzana Čeh (Pokrajinski arhiv Maribor), Aleš Jambrek (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Tatjana Šenk (Zgodovinski arhiv Ljubljana), dr. Tanja Martelanc (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), dr. Teja Krašovec (Pokrajinski arhiv Koper), Vesna Gotovina (Arhiv Republike Slovenije), **mag. Hedvika Zdovc** (Zgodovinski arhiv Celje).

2. V Medarhivsko delovno skupino za pravosodje se imenujejo: Anja Prša (Zgodovinski arhiv Celje), **mag. Žarko Bizjak** (Zgodovinski arhiv Ljubljana), **mag. Aida Škoro Babić** (Arhiv Republike Slovenije), mag. Boštjan Zajšek (Pokrajinski arhiv Maribor), dr. Deborah Rogoznica (Pokrajinski arhiv Koper), Uroš Lavrenčič Mugerli (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), Aleš Jambrek (Zgodovinski arhiv na Ptuj).

3. V Medarhivsko delovno skupino za zdravstvo in socialno varstvo se imenujejo: Gordana Ščvež Lipovšek (Pokrajinski arhiv Maribor), Matej Mu-

ženič (Pokrajinski arhiv Koper), Nataša Majerič Kekec (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Bojana Aristovnik (Zgodovinski arhiv Celje), Ivanka Uršič (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), Anja Paulič (Arhiv Republike Slovenije), **mag. Marija Čipić Rehar** (Zgodovinski arhiv Ljubljana).

4. V Medarhivsko delovno skupino za kulturo in znanost se imenujejo: mag. Marjana Kos (Zgodovinski arhiv Ljubljana), **Nataša Majerič Kekec** (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Gordana Šovež Lipovšek (Pokrajinski arhiv Maribor), Ivanka Uršič (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), Mirjana Kontestabile Rovis (Pokrajinski arhiv Koper), dr. Bojan Himmelreich (Zgodovinski arhiv Celje), dr. Mateja Jeraj (Arhiv Republike Slovenije).

5. V Medarhivsko delovno skupino za vzgojo in izobraževanje se imenujejo: Mirjana Kontestabile Rovis (Pokrajinski arhiv Koper), Milena Černe (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), Simona Velunšek (Pokrajinski arhiv Maribor), Vesna Kočvar (Zgodovinski arhiv Celje), **mag. Hana Habjan** (Zgodovinski arhiv Ljubljana), Nataša Majerič Kekec (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Maja Povalej (Arhiv Republike Slovenije).

6. V Medarhivsko delovno skupino za gospodarstvo se imenujejo: Mojca Kosi (Pokrajinski arhiv Maribor), **Jože Kranjec** (Zgodovinski arhiv Celje), Vladimir Drobnjak (Pokrajinski arhiv Koper), Monika Čuš (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Aleksandra Mrdavšič (Arhiv Republike Slovenije), Januš Jerončič (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), Janez Bregar (Zgodovinski arhiv Ljubljana).

7. V Medarhivsko delovno skupino za arhivsko strokovno izrazje se imenujejo: dr. Bojan Himmelreich (Zgodovinski arhiv Celje), **dr. Zdenka Semlič Rajh** (Zgodovinski arhiv Ljubljana), Olga Pivk (Arhiv Republike Slovenije), Matej Muženič (Pokrajinski arhiv Koper), mag. Jure Maček (Pokrajinski arhiv Maribor), dr. Tanja Martelanc (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), Katja Zupanič (Zgodovinski arhiv Ptuj).

8. V Medarhivsko delovno skupino za področje informatike se imenujejo: Tine Završnik, dr. Tatjana Hajtnik, mag. Boris Domajnko, Klavdija Krivec (vsi Arhiv Republike Slovenije), **Ivančica Sabadin** (Pokrajinski arhiv Koper), dr. Miroslav Novak (Pokrajinski arhiv Maribor), Erik Pregelj (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), Urh Kopitar (Zgodovinski arhiv Celje), Jože Glavič (Zgodovinski arhiv Ljubljana), Damjan Lindental (Zgodovinski arhiv na Ptuj).

Poročila za posamezne MDS so pripravili njihovi vodje, ki so navedeni na koncu poročila. Letna poročila posameznih MDS sem kot koordinator združil in nekoliko prilagodil.

6. Poročilo o delu Medarhivske delovne skupine za področje uprave

Medarhivska delovna skupina za upravo v sestavi Suzana Čeh (Pokrajinski arhiv Maribor), Aleš Jambrek (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Tatjana Šenk (Zgodovinski arhiv Ljubljana), dr. Tanja Martelanc (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), Vesna Gotovina (Arhiv Republike Slovenije), mag. Hedvika Zdovc (Zgodovinski arhiv Celje) in z vključitvijo Alenke Starman Alič (Arhiv Republike Slovenije) se je v letu 2023 sestala na treh delovnih sestankih, in sicer 26. julija 2023, 18. oktobra 2023 in 20. decembra 2023.

Delovna sestanka 26. julija in 20. decembra 2023 sta potekala v živo v sejni sobi Zgodovinskega arhiva Celje, medtem ko je 18. oktobra 2023 potekal z uporabo spletne aplikacije Zoom. Za obravnavo posameznih strokovnih vprašanj ali uskladitve mnenj se je uporabljala elektronska pošta.

19. januarja 2023 je ožja delovna skupina sprejela Dopolnitev enotnega skupnega strokovnega pisnega navodila za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva za Finančno upravo Republike Slovenije, z začetkom veljavnosti 1. januar 2023.

9. marca 2023 je bilo potrjeno še Enotno skupno pisno strokovno navodilo za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva za Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, z začetkom veljavnosti 1. januar 2023.

V letu 2023 je bila dana prioriteta pripravi pisnih strokovnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva za Geodetsko upravo Republike Slovenije in pripravi smernic za prevzemanje arhivskega gradiva predhodnikov območnih geodetskih uprav.

Zato je bila že 6. decembra 2022 na sestanku Medarhivske delovne skupine za upravo imenovana ožja delovna skupina za pripravo PSN za GURS, in sicer Katja Zupanič (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Aleš Jambrek (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Hedvika Zdovc (Zgodovinski arhiv Celje), Mitja Sadek (Zgodovinski arhiv Ljubljana), Alenka Starman Alič (Arhiv Republike Slovenije), Suzana Čeh (Pokrajinski arhiv Maribor), medtem ko sta bila iz Geodetske uprave RS imenovana Barbara Peharc (GURS) in Žan Logar (GURS).

Pred pripravo pisnih strokovnih navodil je bilo treba natančno pregledati osnutek noveliranega enotnega načrta klasifikacijskih znakov, ki ga je pripravila GURS. Pri pripravi noveliranega enotnega načrta klasifikacijskih znakov je bilo treba upoštevati novo organiziranost GURS-a (Glavni urad, Urad za geodezijo, Urad za množično vrednotenje nepremičnin, Urad za nepremičnine in Območne geodetske uprave s pripadajočimi geodetskimi pisarnami) ter enotno vodenje zadev in dokumentov v tekoči in stalni zbirki dokumentarnega in arhivskega gradiva.

Do 1. aprila 2022 so za vodenje zadev in dokumentov območne geodetske uprave uporabljale programski paket Pisarna oziroma fizični delovodnik, in sicer na glavnem uradu Lotus Notes SPIS. S 1. aprilom 2022 je celotna GURS z območnimi geodetskimi upravami in geodetskimi pisarnami prešla na digitalno poslovanje z uvedbo enotnega informacijskega sistema za upravljanje z dokumenti Krpan. Prav tako so 1. aprila 2022 začeli uporabljati informacijski sistem Kataster, v katerem referenti rešujejo vloge. Vloge in elaborati GURS-a z vsemi metapodatki se v informacijskem sistemu Kataster hranijo v digitalni obliki. Iz informacijskega sistema Kataster lahko za potrebe upravnega poslovanja pridobijo podatke tudi občine, upravne enote, komunalna podjetja ...

Z uvedbo digitalnega poslovanja je prenehala tudi območna pristojnost območnih geodetskih uprav za zajem in hrambo arhivskega in dokumentarnega gradiva.

Enotno skupno pisno strokovno navodilo za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva za GURS je bilo sprejeto 20. septembra 2023, medtem ko je noveliran enotni načrt klasifikacijskih znakov z roki hrambe GURS začela uporabljati 1. januarja 2024.

Tako se bo moral pri odbiranju arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva za obdobje od leta 2008 do leta 2023 upoštevati enotni načrt klasifikacijskih znakov z roki hrambe, sprejet novembra 2008, medtem ko bo moral za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva pred letom 2008 vsak pristojni arhiv izdati območnim geodetskim upravam še dodatna pisna navodila ob odbiranju arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva.

Ob pripravi enotnega pisnega strokovnega navodila za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva se je izpostavilo vprašanje prevzemanja arhivskega gradiva predhodnikov območnih geodetskih uprav v pristojne arhive.

Celotno gradivo predhodnikov območnih geodetskih uprav (elaborati, parcelniki, posestni listi, katastrske mape ...) je že digitalizirano. Pri upravnem poslovanju na območnih geodetskih upravah se uporabljata tako digitalizirano gradivo kot tudi gradivo v fizični obliki.

Stanje prevzetega arhivskega gradiva predhodnikov območnih geodetskih uprav v regionalnih arhivih je različno tako po obsegu kot tudi časovnem obdobju prevzetega gradiva. Skoraj v celoti ima že prevzeto arhivsko gradivo

predhodnikov območnih geodetski uprav samo Zgodovinski arhiv Ptuj (Območna geodetska uprava Ptuj, 1870–2018 in Območna geodetska uprava Ormož, 1881–2016).

Po obstoječi arhivski zakonodaji se arhivsko gradivo v javne arhive prevzema po tridesetih letih od nastanka. Vendar so se člani skupine strinjali, da je glede na potrebe upravnega poslovanja rok za predajo arhivskega gradiva prekratek. Prav tako je bilo poudarjeno, da bo treba arhivsko gradivo prevzemati v javne arhive sukcesivno, na eni strani zaradi potreb upravnega poslovanja, na drugi strani zaradi prostorske stiske pri posameznih regionalnih arhivih.

Zato bo treba pred prevzemanjem arhivskega gradiva predhodnikov območnih geodetskih uprav v pristojne arhive pri imetnikih narediti analizo stanja glede pogojev hrambe arhivskega in dokumentarnega gradiva v depojih, in sicer po časovnem obdobju in obsegu še neprevzetega arhivskega gradiva v fizični obliki. Po opravljeni analizi bo vsak pristojni arhiv glede na prostorske možnosti v depojih in glede na potrebe upravnega poslovanja pri imetnikih določil dinamiko prevzemanja arhivskega gradiva.

Poleg priprave pisnih strokovnih navodil za Geodetsko upravo Republike Slovenije je delovna skupina za upravo obravnavala posredovano prošnjo Upravne enote Škofja Loka za razlago dikcije »individualnih projektov objektov in naprav«, ki je v opisu klasifikacijskega znaka 351 v enotnem načrtu klasifikacijskih znakov za upravne enote. Težava je nastala pri odbiranju projektne dokumentacije fizičnih investitorjev in izročitvi te njim, kajti fizični investitor lahko gradi tudi večstanovanjske objekte.

Medarhivska delovna skupina je odločila, da ima poleg gradbenega in uporabnega dovoljenja tudi vsa projektna dokumentacija za javne in večstanovanjske objekte (ne glede na investitorja) oznako arhivskega gradiva. Zato se projekti ne vračajo investitorjem. Izbor individualnih projektov se opravi samo za izgradnjo enostanovanjskih objektov fizičnih investitorjev.

Tanja Martelanc (PANG) je izpostavila ugotovitev, da prihaja pri evidentiranju zadev in dokumentov v okviru enotnega načrta klasifikacijskih znakov za lokalne skupnosti do podvajanja istovrstnega gradiva pri različnih klasifikacijskih znakih. Tak primer so finančni načrti uporabnikov proračuna pri klasifikacijskem znaku 410 – Proračun in finančni dokumenti. Zato je delovna skupina za upravo sprejela sklep, da se bodo finančni načrti uporabnikov proračuna kot arhivsko gradivo prevzemali kot priloga zapisnikom sej občinskih odborov.

Na skupino je bilo posredovano tudi vprašanje, pod katerim klasifikacijskim znakom se evidentirajo zadeve in dokumenti za izgradnjo cest v enotnem načrtu klasifikacijskih znakov za lokalne skupnosti. Ali pod klasifikacijskim znakom 351 ali pod klasifikacijskim znakom 371? Dokumentacija za izgradnjo cest (lokacijsko, gradbeno dovoljenje, projektna dokumentacija) se evidentira in hrani pod klasifikacijskim znakom 351.

Splošno o cestnem prometu in infrastrukturi, vozila, prevozi v cestnem prometu, cestnine, prevozniki, licenciranje, načrtovanje, razvoj, upravljanje, vzdrževanje in varstvo cest ter cestne infrastrukture, oprema ... se evidentirajo pod klasifikacijskim znakom 371.

vodja MDS mag. Hedvika Zdovc

7. Poročilo Medarhivske delovne skupine za področje pravosodja

Medarhivsko delovno skupino za področje pravosodja sestavljajo: Žarko Bizjak (Zgodovinski arhiv Ljubljana), Deborah Rogoznica (Pokrajinski arhiv Koper), Uroš Lavrenčič (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), Boštjan Zajšek (Pokrajinski arhiv Maribor), Aleš Jambrek (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Anja

Prša (Zgodovinski arhiv Celje), Aida Škoro Babić (vodja MDS, Arhiv Republike Slovenije).

MDS za pravosodje je v letu 2023 delovala z dopisnimi sejami, s sejami z uporabo Zooma in s sestanki v živo, saj so aktualne dejavnosti skupine usmerjene predvsem v obravnavo in preučevanje obsežnega gradiva, ker se skupina spopada s pospešenimi koraki informatizacije pravosodja, ki je v teku že dobro desetletje.

MDS je v letu 2023 kot sestavni del komisije za izdajo enotnih pisnih strokovnih navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega pripravljala enotna pisna strokovna navodila za notarje. V ta namen je dejavno sodelovala z Notarsko zbornico Slovenije (NZS). V okviru teh dejavnosti so sledile tudi izdaje odločb za vpis notarjev in NZS v RegUst.

MDS je leto poprej oblikovala enotna pisna strokovna navodila za okrožna in okrajna sodišča ter sodnike za prekrške. Ta navodila so v letu 2023 postala podlaga za odbiranje, in posledično se je MDS začela spopadati z novimi vprašanji. Okrajna sodišča, teh je 44, so prvostopenjska sodišča, ki so pristojna za nižje vrednosti sporov oziroma kazniva dejanja, za katera je zagrožena kazen zapora do treh let. Okrajna sodišča vodijo tudi zemljiško knjigo in odločajo v izvršilnih postopkih. Višja sodišča rešujejo pritožbe zoper odločbe prvostopenjskih sodišč. Poleg odločanja o pritožbah zoper odločbe okrajnih in okrožnih sodišč z njihovega območja odločajo tudi o morebitnih sporih o pristojnosti med temi sodišči. Višje delovno in socialno sodišče rešuje pritožbe zoper odločbe prvostopenjskih delovnih in socialnega sodišča. Vrhovno sodišče je najvišje sodišče v državi. Rešuje izredna pravna sredstva v civilnih, kazenskih, gospodarskih, upravnih ter delovnih in socialnih zadevah. V veliki večini zadev, za katere je pristojno, je sodišče tretje stopnje, kar pomeni, da obravnava predvsem tako imenovana izredna pravna sredstva. Poleg vsebinskega odločanja v sodnih postopkih Vrhovno sodišče odloča tudi v sporih o pristojnosti med nižjimi sodišči ter o prenosu pristojnosti na drugo sodišče v posameznih primerih in skrbi za evidenco sodne prakse. Opravlja tudi druge naloge, ki so vezane na širše delovanje slovenskih sodišč: dodeljevanje kadrov, priprava proračuna za sodišča, informatizacija sodišč, mednarodna poročanja in podobno.

Specializirana sodišča delujejo na področju delovnega ter socialnega in upravnega prava. Delovno sodišče odloča v individualnih in kolektivnih delovnih sporih. Socialno sodišče presoja v socialnih sporih ter preverja pravilnosti odločitev in dejanj pristojnih organov o pravicah, obveznostih in pravnih koristih na področju socialne varnosti. Upravno sodišče zagotavlja sodno varstvo glede izdanih upravnih aktov in ima status višjega sodišča.

Za vsa zgoraj naštetá sodišča skrbi Center za informatiko pri Vrhovnem sodišču, kjer se vodijo enotni sistemi za posamezna področja poslovanja. Takšen sistem je na primer Elektronski vpisnik PUND, kjer se vodijo informatizirani vpisniki za sodišča vseh stopenj za pravnomočne zadeve, gospodarske spore, nepravdne zadeve, zapuščinske zadeve, zadeve zavarovanja iz pristojnosti okrožnih sodišč, plačilne naloge, razne civilne zadeve, zadeve pravne pomoči, delovne in socialne spore, upravne spore, zadeve brezplačne pravne pomoči, nadzorstvene pritožbe in rokovne predloge, evidenca mediacijskih zadev, evidenca izdanih izpiskov in potrdil zemljiške knjige ter prepisov listin iz zbirke listin.

Tako se je projektna skupina, ki skrbi za informatiziran Kazenski vpisnik na Vrhovnem sodišču, prijazno odzvala na prošnjo vodje MDS, da se predstavi Kazenski vpisnik vsem članom MDS. Predstavitev je bila organizirana v prostorih Vrhovnega sodišča, poleg članov MDS so se predstavitvi pridružili še nekateri arhivisti in IT-strokovnjaki iz pokrajinskih arhivov.

Posebnost Kazenskega vpisnika je, da se vodi centralizirano za vsa sodišča ne glede na to, na kateri stopnji se zadeva odloča. Z elektronskim Kazenskim vpisnikom se je tudi vzpostavil nov način označevanja oziroma številčenja, in sicer se opravilna številka prenaša na podlagi subjekta, medtem ko oznake vpisnikov

predstavljajo le faze v postopku, bodisi je zadeva v preiskavi, na prvi stopnji ali višjih stopnjah. Tako je na ravni enega sodišča težko opredeliti obseg poslovanja.

Tudi Državno odvetništvo vodi centralizirane vpisnike, sicer gre za eno pravno osebo z zunanjimi oddelki. MDS se že nekaj let ukvarja z vprašanjem pristojnosti Državnega odvetništva oziroma zunanjih oddelkov slednjega.

Medarhivska delovna skupina za arhivsko gradivo s področja pravosodja je na seji 22. novembra 2023 sprejela sklep, da se koordinatorski MDS posreduje nekaj ključnih vprašanj, ki jih je treba razrešiti med javnimi arhivi in ki jih MDS za pravosodje potrebuje za nadaljnje delo:

- Javni arhivi bodo prevzemali arhivsko gradivo sodnika za prekrške v digitalni obliki (1991–1994). Sodniki za prekrške bodo v pristojnosti regionalnih arhivov (za pa je izdano enotno pisno strokovno navodilo iz strani ARS).
- MDS se obrača na direktorje arhivov, ki so podpisali dogovor o elektronskem arhivu. Gre za vprašanje pravno-formalne narave in pravno-formalnega prevzema ter pravno-formalnega skrbništva prevzetega gradiva. Tako MDS potrebuje odgovore na vprašanja:
 - Kdo izda pisna strokovno-tehnična navodila?
 - Kdo podpiše prevzemni zapisnik?
 - Kdo je skrbnik prevzetega gradiva?
- Sodišča poslujejo s centralno vodenimi vpisniki pri Vrhovnem sodišču. Gre za skupne evidence in ovojnice sodnih spisov okrožnih in okrajnih sodišč, tako v kazenskih kot civilnih zadevah. Zaradi kompleksnosti vpisnikov in zaradi ohranitve celovitosti (gre za hibridno gradivo) MDS potrebuje informacijo o pristojnosti arhivov. Enotno vodena evidenca zajema zbirko gradiva več ustvarjalcev.
- Državno odvetništvo je centraliziran organ. Zunanje oddelke so prevzemali pokrajinski arhivi, vendar ker gre za centralno vodene vpisnike, je MDS naslavlja vprašanje o pristojnosti glede gradiva Državnega odvetništva zunanjih oddelkov.
- Ker se na področju pravosodja v veliki meri izdajajo enotna pisna strokovna navodila in ker pravosodni organi poslujejo zelo enovito, je treba uskladiti tudi zahteve za arhivske škatle pri vseh pokrajinskih arhivih (torej poziv, da se upoštevajo zahteve, ki jih je izdal in objavil Arhiv Republike Slovenije).
- Za svoje delo člani MDS za pravosodje potrebujejo dostop do IUS-INFO.
- Za lažje in sodobno poslovanje potrebujejo člani MDS iz regionalnih arhivov elektronske podpise za podpisovanje digitalnih dokumentov.
- Zaradi občutljivih podatkov v gradivu je rok za prevzem pravosodnega gradiva kratek – pobuda za dopolnitev 65. do 68. člena ZVDAGA.

Za nadaljnje delo MDS za pravosodje je ključno, da se razrešijo strokovna vprašanja pravno-formalne pristojnosti, pri čemer že več let prosijo za dostop do portala IUS-INFO.

vodja MDS mag. Aida Škoro Babić

8. Poročilo Medarhivske delovne skupine za področje vzgoje in izobraževanja

Medarhivska delovna skupina za področje vzgoje in izobraževanja se je sestala na sestanku dne 12. aprila 2023 na sedežu Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Trdinova ulica 4, Ljubljana, dne 20. aprila in 8. decembra 2023 z uporabo spletne aplikacije Zoom, drugo problematiko so reševale v elektronskem dopisovanju.

Medarhivska delovna skupina za področje vzgoje in izobraževanja je v letu 2023 delovala v naslednji sestavi: Milena Černe (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), mag. Hana Habjan (Zgodovinski arhiv Ljubljana, vodja skupine), Vesna Kočever (Zgodovinski arhiv Celje), Mirjana Kontestabile Rovis (Pokrajinski arhiv Koper), Nataša Majerič Kekec (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Maja Povalej (Arhiv Republike Slovenije), Simona Velunšek (Pokrajinski arhiv Maribor).

Dne 4. aprila 2023 je Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije izdalo nov sklep o ustanovitvi medarhivskih delovnih skupin, št. 012-18/2023-3340-4. Mirjana Kontestabile Rovis je izrazila željo, da ne bi bila več vodja skupine. Za novo vodjo so članice skupine potrdile Hano Habjan.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije je izdalo Sklep o imenovanju delovne skupine za pripravo predloga sprememb in dopolnitev Enotnega klasifikacijskega načrta (EKN) za vzgojno-izobraževalne zavode (VIZ), št.: 012-81/2022/1, z dne 11. novembra 2022. V skupino so bile imenovane tri predstavnice Medarhivske delovne skupine za vzgojo in izobraževanje: Mirjana Kontestabile Rovis, Maja Povalej in mag. Hana Habjan. Sestankov sta se dejavno udeleževali Maja Povalej in Hana Habjan. Delovna skupina se je večkrat sestala in trenutno še zaključuje EKN VIZ, vendar je prevladal trend, da se v klasifikacijskem načrtu podrobneje opredelijo skupine oziroma za vsako vrsto dokumentacije določi jasen rok hrambe, četudi se klasifikacijski znaki ne spreminjajo. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje Republike Slovenije mora posodobljen EKN VIZ objaviti v *Uradnem listu*.

Med članicami skupine je v prvih mesecih leta potekala razprava glede različnih vrst arhivskega gradiva, ki bi ga po mnenju dela članic lahko spremenili v trajno gradivo. Mnenja niso bila povsem enotna, kljub temu so se članice strinjale glede nekaterih sprememb; predvsem se je zmanjšal nabor arhivskega gradiva v korist trajnemu (gre za pedagoško dokumentacijo o udeležencih izobraževanja, ki sčasoma izgubi pravno veljavo, a obenem njen pomen za kulturo, zgodovino in raziskave ni tolikšen, da bi utemeljil trajno arhivsko hrambo). Vsak arhivist se lahko ob izdaji pisnih strokovnih navodil samostojno odloči, ali bo to gradivo označil kot arhivsko. Obenem je svojo odločitev MDS sporočila skupini za prenovu enotnega načrta klasifikacijskih znakov, preden je ta zaključila s svojim delom, da so lahko v EKN vnesli ustrezne spremembe. EKN VIZ je pri delovni skupini v postopku priprave čistopisa. Pred tem so članice medarhivske skupine pregledale EKN VIZ in podale svoje mnenje na klasifikacijski načrt.

Delovna skupina za prenovu enotnega načrta klasifikacijskih znakov za vzgojno-izobraževalne znake je pri svojem delu ugotovila, da sta Pravilnik o zbiranju in varstvu osebnih podatkov na področju osnovnošolskega izobraževanja (zlasti 35. člen) ter Pravilnik o zbiranju in varstvu osebnih podatkov predšolske vzgoje neustrezna (zlasti 16. in 22. člen), saj ne vsebujeta določil, da je treba pri obdelavi osebnih podatkov upoštevati tudi arhivsko zakonodajo. Medarhivska skupina za vzgojo in izobraževanje je posledično Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje Republike Slovenije podala predlog, da se omenjeni pravilniki dopolnijo, ter hkrati podala komentar na Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (EVA: 2023-3350-0032), ki je bil v javni obravnavi od 11. maja do 12. junija 2023.

Medarhivska skupina je pri svojem delu namreč ugotovila, da določena zakonodaja s področja vzgoje in izobraževanja ni usklajena z zakonodajo, ki ureja varstvo osebnih podatkov, ter zakonodajo, ki ureja varstvo dokumentarnega in arhivskega gradiva, zaradi česar prihaja med javnopravnimi osebami in arhivi do nejasnosti. Predlagani Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli (EVA: 2023-3350-0032) ne vsebuje sprememb glede shranjevanja zbirke podatkov, zato podaja skupina predlog za spremembo 98. člena obstoječega zakona.

Skupina je predlagala, da se popravi tudi obrazec soglasja staršev glede vodenja osebnih map otrok s posebnimi potrebami, pripravljen na podlagi okro-

žnice MIZŠ VIZ št. 092-7/2018 z dne 5. februarja 2018, in sicer: »Starši soglašamo, da se osebni podatki obdelujejo v skladu z zakonom, ki ureja varstvo osebnih podatkov in zakonom, ki ureja varstvo dokumentarnega in arhivskega gradiva.« Vsi predlogi so bili posredovani Ministrstvu za vzgojo in izobraževanje.

Članica skupine je na aprilskem sestanku posredovala pobudo zasebne višje strokovne šole, da se za vse zasebne višje šole, ki imajo javno pooblastilo, pripravi skupno pisno strokovno navodilo. Skupina se je strinjala, da se pripravi tipsko navodilo za višje strokovne šole. Enota v Ljubljani Zgodovinskega arhiva Ljubljana že uporablja tipsko navodilo, njegova članica skupine je ostalim članicam posredovala pisno strokovno navodilo.

Članica skupine je posredovala informacijo glede arhivskega gradiva šol, vrtcev in drugih ustanov, katerih ustanoviteljica je Rimskokatoliška cerkev in ki ustvarjajo javno arhivsko gradivo. Z željo, da bi se za arhivsko gradivo teh ustanov organiziralo lastno varstvo v okviru škofijskih arhivov, se namerava Slovenska škofovska konferenca obrniti na Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

Vodje MDS so se na sestanku, ki je potekal 6. decembra 2023 v Arhivu Republike Slovenije na Zemljemerski v Ljubljani, strinjali s predlogom o razširitvi števila članov skupin z dodatnimi predstavniki slovenskih arhivov (predvsem iz Zgodovinskega arhiva Ljubljana, ki deluje po enotah), pri čemer se o tem povpraša člane MDS. Članice skupine so potrdile predlog vodij, da se v MDS VIZ povabijo še dodatni predstavniki arhivov.

Nadalje je na obeh sestankih (vodje skupin in MDS VIZ) potekala razprava o vrednotenju med javnimi in zasebnimi ustvarjalci s koncesijo – temo je izpostavila vodja MDS za socialo in zdravstvo. Na šolskem področju je merilo za status ustvarjalca vpis v razvid izvajalcev javno veljavnih izobraževalnih programov. Skupina je načeloma mnenja, da bi bilo treba vrednotiti ustvarjalce javnega arhivskega gradiva, vendar nam trenutna arhivska zakonodaja tega ne dopušča. V zvezi s tem bo skupina pripravila svoje predloge za posodobitev arhivskega zakona in jih posredovala ustreznim organom, ko se bo spreminjal zakon.

Članice skupine so razpravljale o področju visokega šolstva, pri čemer je bilo izpostavljeno, da je Zakon o visokem šolstvu v nasprotju z ustavo, saj ne opredeljuje javne službe.

Na decembrskem sestanku so članice skupine sklenile, da v letu 2024 skupina načrtuje in izvaja dejavnosti v zvezi s spremembo obrazcev za soglasja staršev glede otrok, ki potrebujejo pomoč ali svetovanje, s sprejetjem in z objavo posodobljenega EKN VIZ ter intenzivira komunikacijo s svetom direktorjev arhivov, z možnostjo intenzivnejših stikov z višjimi instancami.

vodja MDS mag. Hana Habjan

9. Poročilo o delu Medarhivske delovne skupine za gradivo s področja kulture in znanosti

V letu 2023 se je skupina, katere članice in član so dr. Mateja Jeraj (Arhiv Republike Slovenije), mag. Marjana Kos (Zgodovinski arhiv Ljubljana), Mirjana Kontestabile Rovis (Pokrajinski arhiv Koper), Nataša Majerič Kekec (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Gordana Šovegeš Lipovšek (Pokrajinski arhiv Maribor), Ivanka Uršič (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici) in dr. Bojan Himmelreich (Zgodovinski arhiv Celje), sestala dvakrat (9. marca in 9. novembra). A glavnina dela skupine je potekala skozi vse leto v neformalnih stikih članov.

V prvi polovici leta je skupina za tisk pripravila članke za tematsko številko *Arhivov*. Intenzivno so iskali rešitev glede notranjih pravil pri ustvarjalcih s področja kulture. Zavodi namreč vse pogosteje sprašujejo, kako se tega lotiti. Vendar se pri tem spopadajo z velikimi, večkrat nepremagljivimi težavami: po-

manjkanje financ (veliko zavodov ima malo zaposlenih, nekateri celo samo po enega, in temu ustrezne so finance), izdelava ustreznega klasifikacijskega načrta, nabava ustrezne računalniške opreme itd.

Težave se pojavljajo tudi pri prevzemanju nespisovnega gradiva, ki ga je ravno pri kulturi največ: CD, DVD, filmi, fotografije, vinilne plošče, kasete, VHS (problematika formata, reprodukcije, naprav za predvajanje, npr. gramofon za vinilne plošče, magnetofon, kasetofon ...). Kljub zakonodajnim določilom obstajajo razhajanja med teorijo in prakso. S tovrstnim gradivom so povezane tudi težave, ki se tičejo avtorskih pravic in njegove uporabne vrednosti ob pomanjkanju podatkov (za starejše gradivo se nihče več ne spomni, kdo je snemal ali fotografiral, medtem ko je objavljane brez navedbe avtorjev tvegano). Skupina se je v nekaterih arhivih lotila digitalizacije tovrstnega gradiva.

Na sestankih in pri drugih stikih si člani skupine izmenjujejo tudi podatke o pomembnejših prevzemih gradiva ali pri pripravi nanj (npr. Pokrajinski arhiv v Novi Gorici glede Evropske prestolnice kulture v letu 2025) in uporabi gradiva njihovih ustvarjalcev pri razstavah (npr. Festival Kurirček v Pokrajinskem arhivu Maribor).

Pri delu z ustvarjalci so zaznali še eno problematiko: obstoj različnih rokov hrambe za istovrstno gradivo pri različnih ustvarjalcih (npr. pogodbe o avtorskem delu imajo večinoma rok hrambe deset let, medtem ko bi bilo pri umetniških delih, npr. režiji ali oblikovanju itd., to smiselno spremeniti). Potrebna sta torej presoja dodatnih meril in morebitno poenotenje za istovrstne zavode.

vodja MDS dr. Bojan Himmelreich

10 Poročilo o delu Medarhivske delovne skupine za zdravstvo in socialno varstvo

Medarhivsko delovno skupino za zdravstvo in socialno varstvo je z novim letom 2023 zaradi upokojitve zapustila vodja Marija Grabnar, ki jo je nadomestila Anja Paulič (Arhiv Republike Slovenije), ostali člani v skupini so ostali isti: Gordana Šóvegeš Lipovšek (Pokrajinski arhiv Maribor), Matej Muženič (Pokrajinski arhiv Koper), Nataša Majerič Kekec (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Bojana Aristovnik (Zgodovinski arhiv Celje), Ivanka Uršič (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici), mag. Marija Čipič Rehar (Zgodovinski arhiv Ljubljana), ki je bila na prvem sestanku soglasno izbrana za vodjo skupine.

V letu 2023 so izvedli tri sestanke, in sicer dva: 23. februarja in 29. septembra na lokaciji Zgodovinski arhiv Ljubljana, Trdinova 4, in enega, 30. novembra, iz praktičnih razlogov po Zoomu. Pri slednjem je zaradi razprave o usposabljanju za centre za socialno delo (CSD) sodelovala tudi Hedvika Zdovc iz ZAC-a. Obravnavane problematike so bile naslednje:

- Vzorec ambulantnih kartonov: Ker je glede nastajanja in prevzemanja vzorca ambulantnih kartonov precej različna praksa, so se v skupini dogovorili za pripravo enotnega navodila za odbiranje ambulantnih kartonov. Pri tem so pripravili predlog navodila, ki bo posredovan bolnišnicam in zdravstvenim domovom, in sicer kot pomoč pri odbiranju zdravstvenih kartonov. Uslužbenci bodo lahko sproti označili izbrane kartone.
- Gradivo CSD – posvojitve: Za gradivo prevzetih posvojitvev od CSD-jev velja dogovor s CSD-ji, da so jim potrebne kopije gradiva posredovane v primerih, ko je gradivo še aktualno.
- Sodelovanje s Skupnostjo socialnih zavodov Slovenije: Skupnost socialnih zavodov Slovenije je izrazila željo po skupni pripravi izobraževanja za delavce v domovih starejših občanov. Tekom leta je bilo dogovorjeno, da na začetku leta 2024 skupaj izpeljemo izobraževanje, točni pogovori

glede predavanj še potekajo. Arhivi bodo predvidoma izpeljali del o pisarniškem poslovanju, e-gradivu in skrbi za arhivsko gradivo.

- Arhivsko gradivo z obsežnimi zdravstvenimi podatki: V letu 2023 je še vedno aktualno gradivo porodnih zapisnikov, vendar se je pojavila nova tematika, in sicer »ukradeni otroci«, ki je v glavnem aktualna v PAM in ZAL. V skupini so natančno preverili zakonodajo in možnosti dostopa do tega gradiva, sploh, ker se na skupino obračajo tudi njihovi JPO.
- Koncesionarji s področja zdravstva in sociale: Na področju zdravstva in sociale je izjemno veliko število koncesionarjev – različne zasebne ambulante, domovi starejših občanov, pri čemer so se v skupini dogovorili, da izpeljejo izvajanje varstva dokumentarnega in arhivskega gradiva koncesionarjev ter izdajo sklep o vpisu v RegUst za tiste koncesionarje, ki so dovolj veliki, npr. Diagnostični center Bled itd., vendar ne za vsakega zobozdravnika posebej. Težava je namreč njihova številčnost.
- CSD-ji in strokovno usposabljanje: Za CSD-je naj bi v letu 2024 pripravili dopolnilno strokovno izobraževanje na temo dodatnih strokovno-tehničnih navodil za zajem in hrambo digitalnega gradiva. Izvedla ga bo mag. Hedvika Zdovc.
- Poplave v posameznih arhivih: V skupini so se seznanili s stanjem po posameznih arhivih ter predebatirali ukrepe in izvedbe.

Na sestankih so bile obdelane tudi druge teme, npr. dokumentacija zobozdravstvenih ustanov, zakon o zdravstvenem informacijskem sistemu, EKN za domove starejših občanov, vendar so bile to teme, pri katerih lahko arhivisti samo svetujejo, medtem ko niso pristojni za določanje v teh zadevah.

vodja MDS mag. Marija Čipić Rehar

11. Poročilo o delu Medarhivske delovne skupine za področje informatike

Medarhivska skupina za področje informatike (MDSI) šteje deset rednih članov iz arhivov Slovenske javne arhivske službe: Tine Završnik (Arhiv Republike Slovenije), Tatjana Hajtnik (Arhiv Republike Slovenije), Boris Domajnko (Arhiv Republike Slovenije), Klavdija Krivec (Arhiv Republike Slovenije), Jože Glavič (Zgodovinski arhiv Ljubljana), Miroslav Novak (Pokrajinski arhiv Maribor), Damjan Lindental (Zgodovinski arhiv na Ptuju), Erik Pregelj (Pokrajinski arhiv Nova Gorica), Urh Kopitar (Zgodovinski arhiv Celje), Ivančica Sabadin (Pokrajinski arhiv Koper).

Skupina se je v letu 2023 srečala desetkrat z uporabo aplikaciji Zoom: 4. januarja 2023, 1. februarja 2023, 8. marca 2023, 5. aprila 2023, 3. maja 2023, 7. junija 2023, 4. septembra 2023, 4. oktobra 2023, 8. novembra 2023 in 6. decembra 2023.

Za popisovanje arhivskega gradiva slovenski arhivi uporabljajo programsko orodje scopeArchiv. Arhivsko gradivo, ki je urejeno in popisano, se tudi lahko objavi v Virtualni arhivski čitalnici ter je na ta način dostopno uporabnikom za vpogled in naročanje. Člani Medarhivske delovne skupine za področje informatike so praviloma tehnični skrbniki programskega orodja scopeArchive ter redno spremljajo spremembe, posodobitve in morebitne težave pri delovanju orodja. V skupini so testirali nove različice scopeArchive in dopolnitve, ki jih je ponudnik izvajal pri posameznih modulih (še posebej Ingest). V letu 2023 je bila izvedena v vseh javnih arhivih nadgradnja odjemalca scopeArchiv na najnovejšo različico, katerega uporabniški vmesnik je bil preveden v slovenski jezik. Uporabnost tega programskega orodja merimo skozi statistične prikaze. Ti kažejo, da so arhivski strokovni delavci do konca leta 2023 izdelali skupaj 3.083.895 za-

pisov popisnih enot, 2.720.048 povezav med zapisi popisnih enot in deskriptorji ter 2.757.374 povezav med zapisi popisnih enot in tehničnih enot. Podrobni statistični podatki v zvezi z uporabo orodja scopeArchiv so objavljeni v *Moderni arhivistiki* 5 (2023), št. 2 (<https://doi.org/10.54356/MA/2023/MJU04040>).

V sklopu delavnice, organizirane za člane MDSI, je Boris Domajnko iz Arhiva Republike Slovenije predstavil postopek zajema (angl. Ingest) SIP (Sprejemni informacijski paket) paketov z orodjem scopeArchiv. Ta postopek je ključen za vse slovenske arhive, ker omogoča zajem gradiva v elektronski obliki in dostop do gradiva s pomočjo Virtualne arhivske čitalnice (VAČ). Po zaključku postopka je elektronsko gradivo shranjeno v eRepozitoriju in na ta način upoštevamo načela dolgoročne hrambe e-gradiva, in sicer načela dostopnosti, uporabnosti, celovitosti, avtentičnosti in trajnosti.

Člani Medarhivske delovne skupine za področje informatike (MDSI) so se v letu 2023 redno udeleževali strokovnih izobraževanj s področja informacijskih tehnologij, kot so informacijska varnost, etično hekiranje, administracija operacijskih sistemov, programiranje, podatkovne baze in virtualizacija.

Informatiki Slovenske javne arhivske službe so tudi dejavni člani projektnih skupin pri projektu e-Arh.si NOO 2022-2025/2026 in delovnih skupin za upravljanje, vzdrževanje in nadaljnji razvoj sistema e-ARH.si. V letu 2023 so informatiki bili organizirani v več delovnih skupin, ki so opravljale naslednje naloge:

Operativna izvedba predloga nove topologije in arhitekture sistema e-ARH.si: Cilj naloge je posodobitev infrastrukture sistema e-ARH.si, ki obsega sistemsko programsko opremo in strežniško opremo.

Vzpostavitev centralnega upravljanja z varnostnimi kopijami na način, da bo vseh sedem arhivov izpolnilo zakonsko zahtevo varne hrambe podatkov na treh lokacijah.

Varnostni pregled sistema e-ARH.si: Arhivi skrbijo za svoje informacijske sisteme in redno, praviloma vsake dve leti, izvajajo varnostne preglede, ki obsegajo pregled zunanega in notranjega omrežja, pregled spletnih strani in aplikacij ter simulacijo zlonamerne elektronske pošte. V letu 2023 je s pomočjo članov MDSI zunanji izvajalec podrobno pregledal varnost arhivskih informacijskih sistemov in predlagal način za izboljšavo teh, izboljšave se bodo izvajale na začetku leta 2024. Ob tem je bila izvedena tudi delavnica za člane MDSI, pri čemer so se člani podrobneje seznanili z realnimi tveganji in grožnjami na področju informacijske varnosti v okviru SJAS.

Nabava in implementacija RDP-strežnika, vključno s programsko opremo: V zvezi s tem je bila pripravljena osnovna dokumentacija za odločanje glede izvedbe oddaljene rešitve.

Implementacija rešitve (programska oprema in storitev) za podporo upravljanju sistema e-ARH.si: V ta namen je bila v prvi polovici leta izvedena raziskava tržišča, na tej osnovi je pripravljena potrebna razpisna dokumentacija. Po izvedenem razpisnem postopku je bilo vzpostavljeno testno okolje, vključno s prilagoditvami uporabniškega vmesnika za ranljive skupine. Konec leta 2023 je bilo vzpostavljeno še tudi delujoče produkcijsko okolje rešitve. Pripravljena so bila še navodila za uporabo tega orodja in so javno dostopna v okviru SJAS.

Znotraj Medarhivske skupine za področje informatike je vzpostavljena tudi skupina za testiranje protokola za prenos obstoječih digitaliziranih arhivskega gradiva v repozitorij e-ARH.si, ki ima nalogo testirati postopek prenosa digitaliziranih, ki so ovrednoteni kot arhivska kopija in izpolnjujejo enake zahteve kot izvirno digitalno arhivsko gradivo.

vodja MDS Ivančica Sabadin

12 Poročilo o delu Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo

Po sklepu Ministrstva za kulturo Republike Slovenije z dne 4. aprila 2023 so Medarhivsko delovno skupino za gospodarstvo v letu 2023 sestavljali naslednji člani: Mojca Kosi (Pokrajinski arhiv Maribor), Jože Kranjec (Zgodovinski arhiv Celje), Vladimir Drobňak (Pokrajinski arhiv Koper), Monika Čuš (Zgodovinski arhiv na Ptuj), Aleksandra Mrdavič (Arhiv Republike Slovenije), Januš Jerončič (Pokrajinski arhiv v Novi Gorici) in Janez Bregar (Zgodovinski arhiv Ljubljana).

Medarhivska delovna skupina za gospodarstvo se je v letu 2023 sestala na dveh rednih sejah, prvič 18. aprila 2023 in drugič 14. novembra 2023. Na seje so bili vabljeni člani skupine in po potrebi tudi drugi, ki lahko s svojim mnenjem, strokovnim znanjem in z izkušnjami pripomorejo k delu skupine oziroma so vpeti v delovna področja, ki jih obravnava skupina.

Na redni seji 18. aprila 2023 je Medarhivska delovna skupina za gospodarstvo ob prisotnosti vseh članov skupine obravnavala štiri točke dnevnega reda, to so članstvo in delovanje medarhivske delovne skupine za gospodarstvo, izdajanje sklepov za vpis v RegUst, tekoča problematika in razno.

Člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo so se seznanili s sklepom ministrstva o ustanovitvi medarhivskih delovnih skupin, imenovanju članov medarhivskih delovnih skupin in imenovanju koordinatorske skupine medarhivskih delovnih skupin (št. 012-18/2023-3340-4, z dne 4. aprila 2023). V Medarhivsko delovno skupino za gospodarstvo so bili s tem sklepom na začetku tega poročila imenovani člani. Glede na prejšnji sklep Ministrstva za kulturo Republike Slovenije z dne 12. marca 2021 so z novim sklepom Ministrstva za kulturo Republike Slovenije, z dne 4. aprila 2023, postali novi člani Mojca Kosi za Pokrajinski arhiv Maribor (prej mag. Nina Gostenčnik), Monika Čuš za Zgodovinski arhiv na Ptuj (prej Katja Zupanič) in Januš Jerončič za Pokrajinski arhiv v Novi Gorici (prej Milena Černe). Vodja Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo Jože Kranjec je prisotnim članom skupine na kratko predstavil vodenje in delovanje skupine ter sklicevanje rednih in dopisnih sej skupine, kot to urejata Pravilnik o delu medarhivskih delovnih skupin (*Uradni list RS*, št. 66/2016) in Poslovnik o delu Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo (20. novembra 2017). Ker se je članstvo v Medarhivski delovni skupini za gospodarstvo od prejšnje seje skupine precej spremenilo, je vodja skupine Jože Kranjec, ki je bil za vodjo izbran na prejšnji seji skupine 22. novembra 2022, med drugim preveril tudi zaupanje članov skupine glede podeljenega mandata vodje skupine.

Glede izdajanja sklepov o vpisu ustvarjalcev arhivskega gradiva v RegUst po arhivih so si člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo na seji na kratko izmenjali dotakratne izkušnje in napredek. Bistvenih sprememb od prejšnje seje skupine na tem področju ni bilo. Vendar je po prejšnji seji skupine mag. Nina Gostenčnik vsem članom skupine posredovala analize za različna gospodarska področja, na katerih delujejo ustvarjalci arhivskega gradiva, za katere so pristojni člani skupine. Analize so leta 2014 pripravili člani skupine za potrebe izdajanja sklepov za vpis ustvarjalcev arhivskega gradiva v RegUst. Analize so člani skupine nato tudi na naslednjih sejah skupine pregledali in obravnavali.

Člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo so si izmenjali različne izkušnje (dobre in slabe) o sodelovanju z ustvarjalci ali imetniki arhivskega gradiva, ki delujejo na gospodarskem področju. Iz razprave članov skupine je bilo razvidno, da so imeli člani skupine največ težav z ustvarjalci arhivskega gradiva, ki po arhivskem zakonu ne ustrezajo opredelitvi javnopravne osebe, vendar so ustvarjalci ali so imetniki arhivskega gradiva, ki je nastalo pred lastninskim preoblikovanjem gospodarskih družb v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Člani skupine so si med izčrpno razpravo izmenjali različna mnenja, ideje in predloge. Člani skupine so se pogovarjali tudi o načinih sodelovanja z

večjimi gospodarskimi družbami, ki imajo svoje poslovne enote in arhivske delujoče te poslovne enote na območju celotne Republike Slovenije.

Pri zadnji točki so se člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo pogovarjali tudi o vrednotenju dokumentarnega gradiva območnih obrtno-podjetniških zbornic, predvsem dosjejev obrtnikov in obrtnih dovoljenj, ki se od leta 1994/1995 naprej izdajajo na območnih obrtno-podjetniških zbornicah.

Na redni seji 14. novembra 2023 je Medarhivska delovna skupina za gospodarstvo ob prisotnosti večje večine članov skupine, manjkal je samo en član, obravnavala štiri točke dnevnega reda, to so potrditev zapisnika redne seje Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo z dne 18. aprila 2023, register ustvarjalcev arhivskega gradiva (RegUst), vrednotenje dokumentarnega gradiva pri koncesionarjih (izvajalci javnih služb in nosilci javnih pooblastil) in razno.

Najprej so člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo pregledali in potrdili zapisnik redne seje skupine, ki je potekala dne 18. aprila 2023.

Glede izdajanja sklepov o vpisu ustvarjalcev arhivskega gradiva, ki delujejo na področju gospodarskih dejavnosti v RegUst, so člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo na seji na kratko predstavili napredek po arhivih ter dileme in težave, s katerimi se spopadajo pri tem. Predvsem območnim obrtno-podjetniškim zbornicam in ustvarjalcem, ki izvajajo javne službe na področju komunalnih dejavnosti, sta potekala izdajanje sklepov in vpis teh ustvarjalcev arhivskega gradiva v RegUst brez večjih posebnosti. Izdajanje sklepov je v večini primerov potekalo v skladu z analizami in s predlogi iz leta 2014, ki so jih člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo pripravili za gospodarska področja energetike, gospodarskih združenj, gozdnih gospodarstev, komunalnih podjetij, zbornic in cestnih podjetij. Na seji je bilo izpostavljeno, da vsem izvajalcem javnih služb ni smiselno izdajati sklepov o vpisu v RegUst, da je potrebna tudi valorizacija ustvarjalcev kot takšnih. Kot primer so bile navedene fizične osebe ali samostojni podjetniki, ki opravljajo javno službo pluzenja cestišč ali košnje trave. Pri izvajalcih teh in podobnih javnih služb praviloma ne nastaja gradivo, ki bi imelo arhivsko vrednost. Arhivsko gradivo s podatki o izvajanju oziroma poročila o izvajanju teh javnih služb se nahajajo v gradivu podeljevalcev javnih služb oziroma je del njihovih poročil, ki praviloma ima status arhivskega gradiva in se bo v arhive prevzemalo v okviru arhivskega gradiva podeljevalcev javnih služb (npr. občine). Na sestanku je prav tako bilo izpostavljeno vprašanje enot ustvarjalcev arhivskega gradiva, kjer je matična enota v pristojnosti enega arhiva, medtem ko so njegove enote na področju drugega ali več drugih arhivov. Razprava na seji je tekla v smeri, da se po arhivih ravnajmo tako, da je posamezni arhiv pristojen za enoto, ki deluje na območju njegove območne pristojnosti, če ta ima lastno pisarniško poslovanje. Na seji so bili izpostavljeni tudi proizvajalci in distributerji električne energije, saj se ti na arhive obračajo z vprašanji, ali so ustvarjalci arhivskega gradiva oziroma ali ustrezajo opredelitvi javnopravne osebe po arhivskem zakonu. Člani skupine so o tem razpravljali in se strinjali, da proizvajalci in distributerji električne energije praviloma niso izvajalci javne službe ali nosilci javnih pooblastil in tako ne ustrezajo trenutni opredelitvi javnopravne osebe po arhivskem zakonu. Na seji je bilo izpostavljeno tudi vprašanje gospodarskih zbornic oziroma območnih gospodarskih zbornic in samostojnih regionalnih zbornic – ali se jim izdaja sklep v vpisu RegUst ali ne. Člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo so v skladu z analizami iz leta 2014 predlagali, da se sklep izda tistim območnim gospodarskim zbornicam in samostojnim regionalnim zbornicam, ki imajo podeljeno javno pooblastilo.

Član Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo je predstavil primer ustvarjalca arhivskega gradiva, podjetja, ki mu bo izdan sklep o vpisu v RegUst, in sicer kot koncesionarju avtobusnih prevozov oziroma prevozov oseb. Podjetje je tudi v postopku priprave in potrjevanja notranjih pravil. Zanimalo ga je mnenje članov Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo o vrednote-

nju dokumentarnega gradiva koncesionarjev, ali bomo v arhivih dokumentarno gradivo koncesionarjev vrednotili širše ali ožje. Člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo so v obširni razpravi izpostavili več pomembnih razlogov za širše vrednotenje dokumentarnega gradiva, kar pomeni, da kot arhivsko gradivo ni ovrednotena samo neposredna dokumentacija o izvajanju koncesije kot takšnem, ampak tudi drugo dokumentarno gradivo, ki lahko vsebuje informacije o izvajanju koncesije, to so lahko tudi zapisniki organov koncesionarja, letni načrti koncesionarja, poslovna poročila koncesionarja itn.

Člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo so se pogovarjali o možnostih sodelovanja med arhivi pri vrednotenju dokumentarnega gradiva večjih gospodarskih družb. Prav tako so se, kot že mnogokrat prej, pogovarjali tudi o trenutni opredelitvi javnopravne osebe po arhivskem zakonu, ki po mnenju članov ni najustreznejša. Več gospodarskih družb, ki bi po mnenju članov Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo morale ustvarjati javno arhivsko gradivo, tej opredelitvi ne ustreza in jim tako ni mogoče izdati sklepa o vpisu v RegUst. Člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo so se že na prejšnjih sejah pogovarjali, da bi kot skupina na prihodnjih sejah lahko pretresli omenjeno opredelitev in skušali izoblikovati svoj predlog za spremembo opredelitve v prihodnje. Skupina bi tako ob naslednjih spremembah arhivske zakonodaje, ob predhodno že izoblikovanih osnovah predloga sprememb opredelitve javnopravne osebe po arhivskem zakonu, lahko takrat lažje in hitreje z manjšimi prilagoditvami pripravljenega osnutka predloga glede na takratno situacijo izoblikovala končni predlog sprememb opredelitve javnopravne osebe po arhivskem zakonu. Skupina se na prihodnje spremembe arhivske zakonodaje glede tega lahko predhodno pripravi in nato hitro izdela končni predlog sprememb omenjene opredelitve. Ali bo predlog sprejet ali vsaj delno sprejet, na to skupina vpliva nima. Člani Medarhivske delovne skupine za gospodarstvo so se prav tako pogovarjali o načrtu dela skupine za leto 2024.

vodja MDS Jože Kranjec

»Slovenci so med Jugoslovani zagotovo presenečenje ...« Delovni obisk predstavnic Arhiva Republike Slovenije v češkem Narodnem arhivu

Obiski slovenskih arhivistov v tujih arhivih so vedno dobrodošli. Mednarodni strokovni stiki, iskanje novih strokovnih rešitev, izmenjave izkušenj, mnenj in idej bogatijo vse udeležene. Arhiv Republike Slovenije že desetletja neguje bogate vzajemne strokovne stike s češkimi arhivi – v tem času je na Češko odpotovalo več slovenskih arhivistov, ki so o obiskih pripravili poročila in dva vodnika po gradivu, natančneje po češkem Narodnem arhivu¹ in drugih čeških arhivih.² Redno je tudi sodelovanje Narodnega arhiva s Centrom za kon-

¹ Ribnikar, Peter: *Vodnik po arhivskem gradivu o Jugoslaviji v Državnem osrednjem arhivu ČSR v Pragi*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 1989. Gre za vodnik po gradivu, ki je v Narodnem arhivu poimenovan Jugoslavika, v katerem je zbrano in popisano gradivo o Čehih in Slovaki v Jugoslaviji, manj je dokumentov o »jugoslovanskih« državljanih na Češkem. Na podoben način je za gradivo, povezano z nekdanjo Sovjetsko zvezo, v Narodnem arhivu urejen popis Sovjetika.

² Žumer, Vladimir et al.: *Vodnik po arhivskem gradivu o Sloveniji v oblastnih, okrajnih in podjetniških arhivih Češke republike: 1212–1945*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2000. Radulović, Branko: Evidentiranje arhivskega gradiva za zgodovino Slovencev v arhivih Češke republike. V: *Evidentiranje virov za zgodovino Slovencev v tujini; Novosti v slovenski arhivski*